

TÜRK SİGORTA SEKTÖRÜNDE YABANCI PAYININ SEKTÖRE OLASI ETKİLERİ: AB PERSPEKTİFİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Başak TANINMIŐ YÜCEMEMİŐ*
Arő. Gör. Dr. Özgür AKPINAR**
Arő. Gör. Dr. Güçlü OKAY***

Özet

Günümüzde mali piyasalar içinde giderek artan bir öneme sahip olan sigorta sektörü, değişen piyasa koşullarına uyum sağlayabilmek ve gelişimini sürdürebilmek için dinamik bir yapının yanı sıra finansal kaynağa da ihtiyaç duymaktadır. Dünya'daki globalleşme hareketlerine bağlı olarak sigorta sektöründe artan rekabet, şirket birleşmelerini ve evliliklerini zorunlu kılarak üretim hacimlerinin, ürün ve hizmet çeşitliliğinin gelişmesine de katkı sağlamış, günden güne yabancı sermaye olgusunu tüm ülkeler için önemli kılmıştır. Sigortacılık açısından doğrudan yabancı sermaye kavramı, ihtiyaç duyulan sermaye birikimini sağlayan araçlardan birisi olma niteliğinde olup teknolojik yenilik ve yönetim bilgisiyle beraber rekabeti geliştirip istihdam artışı yaratan, büyüme ve ekonomik kalkınmanın finansmanında ise önemli faydalar sağlayan bir unsur olarak kabul edilebilir. Bu doğrultuda büyük bir gelişme potansiyeline sahip olan Türk sigorta sektörüne son yıllarda yoğun yabancı sermaye girişleri görülmektedir. Yabancı sermaye girişleri içinde özellikle

* Yard. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Bankacılık Bölümü, e-posta: basakyuce@marmara.edu.tr

** Arő. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Sigortacılık Bölümü, e-posta: oakpinar@marmara.edu.tr

*** Arő. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Sermaye Piyasası Bölümü, e-posta: gucluokay@marmara.edu.tr

Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin Türk sigorta sektöründeki payı ve rolü giderek artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Yabancı Sermaye, Sigorta Sektörü, Avrupa Birliği.*

Abstract

Insurance sector, which has a growing importance in financial sector, needs not only a more dynamic structure but also extra financial sources in order to accommodate to the modifying conditions in the market structure. The increasing competition in insurance sector related with the globalisation made the mergers & acquisitions compulsory and contributed to the enchancing premium production volumes, product and service variety which makes foreign capital inflows more noteworthy. The foreign capital in insurance sector has an important function for needed capital accumulation. Also, foreign capital increases the competition and employment in the sector by transferring the information about technological innovation and better management practices while also contributing into growth and economic development. In this context, there is an intensive foreign capital inflow into the insurance sector in Turkey as an important growth potential in insurance sector. Especially, the European Union (EU) countries has a growing share and role in the insurance sector of Turkey.

Keywords: *Foreign Capital, Insurance Sector, European Union.*

1. Giriş

Sigorta kavramı, daha önceden öngörülmüş muhtemel bir rizikonun gerçekleşmesine bağlı zarar ya da hasarın karşılanmasını sağlayan bir sözleşme olarak tanımlanabilir. Birey ve üyesi bulunduğu toplum için çeşitli zararlar doğurabilecek rizikolara karşı önlem alma ihtiyacı, aynı türdeki risklere maruz çok sayıda kişinin bir araya gelerek belirli bir katılım ile riski bölüşmeleri fikrini ortaya çıkarmıştır. Günümüzde, sosyal güvenliğin temin edilmesinde en önemli aktör olan sigorta sektörü çeşitli işlevleri üstlenerek ekonomiye fayda sağlamaktadır. Özellikle tasarrufları arttırıcı etkisi sebebiyle sektör, sosyal ve ekonomik açıdan toplumları olası kayıplara karşı koruyucu bir yapıdadır. Son yıllarda mali piyasalar içinde giderek artan bir öneme sahip olan sigorta sektörü, değişen piyasa koşullarında ayakta kalabilmek ve gelişimini sürdürebilmek için dinamik bir yapıya ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle ekonominin dinamiklerini yakından takip eden

sigorta sektöru; kar sağlama, büyüme, varlığını devam ettirme gibi temel hedeflerini, değişen teknoloji ve buna bağlı olarak geliştirilen yeni hizmetleri müşterileriyle buluşturabileceği ölçüde yerine getirebilmektedir. Bu hizmetlerin sunulmasında teknolojik alt yapı kadar, çalışanların kalifiye olması, hizmetlerin tanıtımı gibi nitelikler de sigorta sektörünün performansını etkilemektedir. Sigorta sektörünün performansının gelişiminde yabancı mali ve teknolojik kaynaklar etkili olmaktadır. Bu nedenle sigorta sektörüne yabancı sermaye girişleri hem sektörün ihtiyacı hem de gelişmiş ülkelerin doymuş sigorta sektörlerinin yeni pazar arayışları nedeniyle artmıştır.

Ülkemizde de son yıllarda sigorta sektörünün yükselen performansı ve artan gelişme potansiyeli yabancı sermayenin ilgisini arttırmaktadır. Bu çalışmanın amacı Türk sigorta sektöründe son yıllarda giderek artan yabancı sermayenin, sigorta sektörünün geleceği açısından olası etkilerinin değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışmada; öncelikle yabancı sermaye ile ilgili kavramsal çerçeve verildikten sonra, yabancı sermaye girişlerinin ülke ekonomilerine olası olumlu ve olumsuz etkileri üzerinde durulmuştur. Ardından Türk sigorta sektörünün son yıllardaki görünümü değerlendirildikten sonra, sektöre yönelen yabancı sermaye girişleri AB ülkeleri perspektifinde irdelenmiştir. Çalışmanın son bölümünde ise yabancı sermayenin söz konusu etkileri Türk sigorta sektörü açısından değerlendirilmiştir.

2. Finansal Piyasalarda Yabancı Sermaye Kavramı

Günümüzde tüm ülkeler için tam istihdama ulaşma, fiyat istikrarını sağlama, adil gelir dağılımı, büyüme, ödemeler dengesinin sağlanması gibi makro ekonomik hedefler, öncelikli hedefler olarak değerlendirilmektedir. Ülkeler arasında gelişmiş olarak nitelendirilen sanayileşmesini tamamlamış ülkeler, nispi olarak bu hedeflere ulaşmada daha başarılı olmuşlardır. Ancak henüz gelişmekte olan ülkelerde yurtiçi tasarruf düzeylerinin düşüklüğü, gayrisafı milli hâsılının (GSMH) yetersizliği, nüfusun ve tüketim eğilimin fazlalığı gibi yapısal sorunlar beraberinde kaynak yetersizliğini getirmiştir. Bu noktada mevcut kaynak yetersizliğinin ortadan kaldırılması gereği, yabancı sermaye hareketliliğini arttırmıştır (Erçakar ve Tanas, 2011: 4).

Yabancı sermaye, karşılığı farklı biçimlerde gelecek dönemde ödenmek üzere diğer ülkelerden tedarik edilen mali ya da teknolojik kaynaklar olarak tanımlanmaktadır (Uras, 1979: 27). Diğer bir tanımla yabancı sermaye;

verimliliğin ve karlılığın artırılması için mali, teknolojik, know-how ve hizmete dayalı bir takım kaynakların daha sonra bedeli ödemek üzere sağlanması faaliyeti olarak da ifade edilmektedir. Yabancı sermayeye olan bu yönelimde ve özellikle yabancı sermayenin ülke içinde işlerlik kazanacak yatırım alanları bulabilmesinde hukuki süreçlerdeki kolaylık, hız, politik istikrar ve uluslar arası piyasalara entegrasyon gibi hususlar önem arz etmektedir (Turaboğlu, 2008: 5). Dünya'daki globalizasyon hareketlerine bağlı olarak hizmet sektörlerinde artan rekabet, şirket birleşmelerini ve evliliklerini zorunlu kılarak üretim hacimlerinin, ürün ve hizmet çeşitliliğinin gelişmesine de katkı sağlamış ve günden güne yabancı sermaye olgusunu tüm ülkeler için önemli kılmıştır. Bu noktada özellikle gelişen ekonomilerde mevcut bulunan sermaye kıtlığı göz önünde bulundurulduğunda, yabancı sermayenin söz konusu ekonomiler açısından ne denli önem arz ettiği görülebilmektedir.

Yabancı sermaye yatırımları temel olarak dolaylı ve doğrudan yatırımlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (IFC & FIAS, 1997: 9). Buna göre dolaylı yatırımlar, tanım olarak yabancı sermayenin ülke dışındaki sermaye piyasalarında çeşitli riskleri üstlenmek suretiyle, sermaye kazancı, faiz ve temettü geliri gibi bir takım getiri sağlamak hedefiyle gerçekleştirdikleri menkul kıymet yatırımları niteliğindeki portföy yatırımlardır (Sornarajah, 2010: 8). Çalışmanın ana temasını oluşturan doğrudan yabancı sermaye yatırımları ise Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD), Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (United Nations Conference on Trade and Development - UNCTAD) ve Uluslar arası Para Fonu (International Money Fund - IMF) tarafından, doğrudan yatırım amacıyla yerleşik olunan bir ülkeden farklı ülkede bir girişimin kontrol edilmesini içeren uzun soluklu bir süreç olarak tanımlanmıştır (Görmezöz, 2007: 15). Diğer bir tanımla doğrudan yabancı sermaye yatırımları, bir şirketin kurulduğu ülke hudutlarının dışında üretimini gerçekleştirmesi ve ana merkezi haricinde çeşitli ülkelerde üretim tesisleri kurması ya da kurulu bulunan üretim tesislerini satın alması veya o ülkedeki bir şirketin sermayesini arttırarak bağlı şirket haline getirmesi faaliyetidir (Seyidoğlu, 2001: 644).

Ülkemizde 4875 sayılı “Doğrudan Yabancı Yatırımlar” Kanunu Madde 2’ye göre söz konusu kavram;

- “Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nca (TCMB) alım satımı yapılan konvertibl para Şeklinde nakit sermaye,
- Şirket menkul kıymetleri (Devlet tahvilleri hariç),
- Makine ve teĥizat,
- Sınai ve fikri mülkiyet hakları,
- Yurt içinden sağlanan, yeniden yatırımda kullanılan kar, hâsılat, para alacağı veya mali değer olan yatırımla ilgili diğer haklar ile
- Doğal kaynakların aranması ve çıkarılmasına ilişkin haklar gibi iktisadi kıymetler aracılığıyla, yeni Şirket kurmak ve Őube açmak, menkul kıymet borsaları dışında hisse edinimi, menkul kıymet borsalarından en az %10 hisse oranı ya da aynı oranda oy hakkı sağlayan edinimler yoluyla mevcut bir Őirkete ortak yerleşik olduğu bir ekonomiden farklı bir ekonomide bir girişimin kontrol edilmesini içeren uzun dönemli bir yatırım Őeklidir” olarak tanımlanmaktadır.

Bir süreç olarak doğrudan yabancı yatırımlar; sermaye açığıнын giderilmesi, mevcut üretim kapasitesinin artırılması, ülkedeki işsizliğin azaltılması, girdi ve üretim maliyetlerinin düşürülmesi, ülke içinde sağlıklı bir rekabetin temin edilmesi, yeni teknolojilere işlerlik kazandırılması gibi temel hedefler doğrultusunda ekonomiler açısından tercih sebebi olmaktadır.

Sigortacılık açısından doğrudan yabancı sermaye kavramı, ihtiyaç duyulan sermaye birikimini sağlayan araçlardan birisi olma niteliğinde olup teknolojik yenilik ve yönetim bilgisiyle beraber rekabeti geliştirip istihdam artışı yaratan, büyüme ve ekonomik kalkınmanın finansmanında ise önemli faydalar sağlayan bir unsur olarak kabul edilebilir. Bu özelliği itibariyle bu tür yatırımlar, tüm ekonominin yanı sıra özellikle sigortacılık sektörü gibi sektörler için istifade edilmesi gereken en önemli unsurların başında gelir ve bu nedenle Türk sigorta sektörüne yönelik yabancı sermayenin olası katkıları da, ülke ekonomisinin gündemini oluşturur. Türk sigorta sektörü gelecekteki büyüme potansiyeli açısından, tüm dünya ülkelerinin yanı sıra özellikle AB ülkelerinin yoğun ilgisini çekmektedir. Bu bağlamda yabancı Şirketlerin sektöre girişleri ve beraberindeki yabancı sermaye girişleri; sermaye birikimi yaratması, ek fon kaynağı oluşturması, rekabet arttırıcı etkisi, bilgi ve teknolojik birikime sağlayacağı katkılar açısından önem arz etmektedir.

3. Yabancı Sermayenin Ekonomiye Etkileri

Günümüzde gerek sanayileşmesini tamamlamış ülkeler gerekse de gelişen ekonomiler çeşitli faydaları nedeniyle doğrudan yabancı sermayeyi ülkelerine çekmeyi istemektedirler (Karluk, 2004: 97). Son yıllarda artan küreselleşme hareketleri ile beraber tüm ekonomiler açısından yabancı sermaye olarak işaret edilen doğrudan yabancı sermaye yatırımları; ülke ekonomilerine sağladığı ek finansman kaynağı, yeni teknoloji, know-how, yönetim kabiliyeti, pazarlama gücü ve ihracat yapabilme imkânlarında yarattığı artışlar itibariyle önem arz etmektedir (Gözlemen, 2008: 1). Ancak ülkelerin kendine has bir takım özelliklerine ve gelen doğrudan yabancı sermayenin niteliğine bağlı olarak meydana gelen olumlu etkilerde farklılıklar gözlemlenebilmektedir (Aktürk ve Tüylüoğlu, 2006: 86).

3.1 Olumlu Etkiler

Gelişmekte olan ekonomiler için ek finansman kaynağı yaratan doğrudan yabancı sermaye, yarattığı katma değer ile ülke ekonomisine öncelikle üretim kapasitesinin gelişmesi itibariyle katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle doğrudan yabancı sermaye, ülkedeki kaynak tasarruflarını hızlandırması itibariyle “kaynak dağılımı etkinliği”ni, üretimi artırması itibariyle “üretim etkinliği”ni ve artan üretimle beraber üretim faktörlerinin dağılımında meydana getirdiği değişimle de “dağılım etkisi”ni meydana getirmektedir (Göz, 2009: 20).

i. Tasarruflara ve Yatırımlara Olan Etkiler:

Özellikle gelişen ekonomilerde hızlı bir şekilde kalkınmaya geçilebilmesi için ülkedeki tasarruflarla yapılacak olan yatırımların artması gerekmektedir (Karluk, 1983: 210). Bu gibi ülkelerdeki tasarruf kıtlığı dikkate alındığında yabancı sermayenin bu kıtlığa bir çare olarak düşünüldüğü ve yabancı sermayenin bu yolla tasarruflara ve yatırımlara katkı sağladığı görülmektedir.

ii. Teknoloji, Yönetim Bilgisi ve İstihdama Etkisi:

Teknoloji, endüstriyel bilgi stoku ya da bilimsel teori ve kanunların sanayiye uyumu olarak tanımlanmaktadır (Fatemi ve Williams, 1975: 112). Farklı bir ifade ile insan ve doğa hakkındaki bilimsel bilgilerin belli hedefler doğrultusunda kullanımı olarak tanımlanan teknoloji, insana bağlı bir takım eksiklik ve boşlukları doldurarak insanı iktisadi unsurlar içinde hâkim

kılmaktadır (Hamitođulları, 1974: 8). Doğrudan yabancı sermaye yatırımları, geldiđi űlkeye beraberinde teknoloji ve bu teknolojiyi destekleyecek yan sanayiye getirmektedir. Teknolojinin geliŐmesiyle verimliliđin artmasını, daha modern üretim sűreçlerinin geliŐtirilmesini ve maliyetlerin dűŐmesini sađlayan yabancı sermaye, iki yolla teknolojik avantajı űlkelere yűnlendirmektedir

- Lisans anlaşmaları, teknik yayımlar, çeşitli programlar ve diğer haberleŐme vasıtalarıyla teknik bilginin transfer edilmesi.
- Teknolojik yeniliđin bizzat hakim űirket tarafından getirilmesidir (Karluk, 1983: 34).

Yabancı sermayenin istihdam hususundaki etkisi teknolojik etkiye bađlı olarak dolaylı bir űekilde ortaya çıkmaktadır. Buna gűre gelen teknoloji ile beraber istihdam edilen űst dűzey teknisyen ve teknoloji yűneticilerinin yarattıđı etkinlik ve verim artıŐı, teknolojinin kendisi kadar űnem arz etmektedir (Tuncer, 1968: 28). Bűylece yerel iŐletmeler, daha űnce bilmedikleri iŐleri yabancı bir ortađın sađladıđı teknolojik katkı ile bizzat uygulayarak űđrenmektedir (Uras, 1979: 42).

iii. Ödemeler Dengesine Etkisi

Yabancı sermayenin űdemeler dengesi űzerine etkileri űzerine çeŐitli gűrűŐler bulunmaktadır. Bu husustaki çođu gűrűŐ, yabancı sermayenin ilk geldiđi anda űdemeler dengesi űzerinde olumlu etkiler yaptıđı dođrultusundadır. Buna gűre űzellikle çok uluslu űirketlerin ihracat imkânlarının fazla olmasına bađlı olarak űlke ihracat imkânlarını arttırmakta ve űdemeler dengesi űzerinde olumlu etkiler sađlamaktadır. (Zengin, 2003: 62). Bu noktada yabancı űirketler, kendileri ihracat yapmasalar bile yerli teŐebbűsleri ihracata zorlayan rekabet avantajları nedeniyle űlke ekonomisine katkıda bulunmaktadırlar. Ayrıca üretim çıktılarının ithal ikamesinde kullanılması da olumlu etkileri arttırır (Arıkan, 2006: 41).

iv. Vergi Gelirlerine Olan Etkisi

Doğrudan yabancı sermaye, yűneldiđi űlkelerde ortaya koyduđu verimli ve etkin faaliyetler nedeniyle űlkenin vergi gelirlerinde de olumlu etkilerde bulunmaktadır (Demircan, 2003: 8). Bu noktada gelirleri arttırıcı bir etki yaratan yabancı sermaye, kamu maliyesine olumlu etki ederek űlke

ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak yabancı sermayenin bu gibi yararlarının yanında bir takım dezavantajlarından da bahsedilebilir.

3.2 Olumsuz Etkiler

Yabancı sermayenin olumsuz etkilerinin başında özelleştirmeler vasıtasıyla yabancılara devredilen kuruluşlar nedeniyle ülke sermayesi üzerindeki her türlü hakkın da yabancılara devredilmesi gelmektedir. Bağımsızlık etkisi olarak tanımlanan bu etki, şirket yönetimleri üzerinde dolaylı bir denetim yaratarak özellikle ülke açısından stratejik önem arz eden konularda ülkeyi dışa bağımlı hale getirebilmektedir (Seyidoğlu, 2001: 730).

Bunun yanında, yabancı sermayenin yabancı tekelinde bir unsur olması nedeniyle bağımsızlık etkisi de mevcut olmaktadır (Kula, 2003: 143). Buna göre başka bir ülkeye yabancı sermaye niteliğinde yeni teknolojiler getiren çok uluslu şirketler, ülkenin teknolojik olarak da dışa bağımlı hale gelmesine neden olabilmektedir. Böylece bağımsızlığını kaybeden ve dışa muhtaç hale gelen üretim süreçleri, AR-GE çalışmalarının yeni teknolojilere kaymasını ve bu süreçte başarısız olan yerel şirketlerin sektörde rekabet avantajlarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Rekabet avantajlarını kaybeden bu gibi şirketler, o iş kolundaki motivasyonlarını da kaybederek endüstriyi terk edebilmekte ve bu durum uzun vadede üretici ve tüketiciler arasındaki dengeyi bozabilmektedir (Türkmen, 2006: 40).

Yukarıda ifade edilen olumsuz etkilerin yanında yabancı sermayenin elde ettiği kazancı ülke dışına transfer etmesi de dış ticaret açığına neden olmaktadır. Ayrıca üretim süreçlerinde ithal üretim faktörlerini ve ara mallarını tercih etmeleri de ithalat ve ihracat arasındaki farkı yükselterek ülkenin genel ekonomik görünümünü olumsuz etkilemektedir ve bazı durumlarda özellikle vergi oranlarının yüksek olduğu ülkelerde düşük fiyatlandırma yoluna giden yabancı şirketler, ülke gelirlerini düşürerek vergi gelirlerini de azaltmaktadır (Karlık, 1983: 25).

Son olarak ifade edilmesi gereken bir diğer olumsuz etki ise genellikle çevresel koşulları zorlayan unsurlardır. Buna göre yabancı şirketler, kendi ülkelerinde izin verilmeyen ya da kendi ülkelerinde hoş karşılanmayan ve çevreye zararlı bir takım üretim faaliyetlerini yatırım yaptıkları ülkelere taşımaktadırlar. Ayrıca bu faaliyetleri yürütürlerken de gerekli özeni göstermeyebilmektedirler (Kaymak, 2005: 83).

4. Türk Sigorta Sektörünün Genel Görünümü ve AB Ülkelerinden Sektöre Yönelik Yabancı Sermaye Girişleri

4.1 Türk Sigorta Sektörünün Genel Görünümü

Finans sektörü içinde sigortacılık faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Sigortacılığın en önemli fonksiyonlarından biri transfer yoluyla riski dağıtmak ve azaltmaktır. Ekonomik konular üzerinde yapılan işlemlerde çoğu zaman risk unsuru bulunmaktadır. Bu nedenle sigorta şirketlerinin başlıca ekonomik işlevi, risk analizine dayanarak belirlenen bir fiyat karşılığında riski üstlenmektir. Sigortacılığın diğer önemli fonksiyonu ise fon yaratma işlevidir. Sigorta sektörü topladığı primleri çeşitli yatırım araçlarıyla ekonomiye kazandırmaktır. Yaratılan bu fonlar, mali kesime aktarılarak rasyonel alanlarda yatırımlara yönlendirilmektedir (Güvel ve Güvel, 2008: 32-34).

Türkiye’de sigortacılık finans sektörü içindeki payı ve rolü hızla yükselmekte, ayrıca sigorta şirketlerinin sayısı da hızla artmaktadır. 2009 yılı sonu itibariyle ülkemiz sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinde toplam 62 şirket faaliyet göstermektedir. Faal şirketlerden 37 adedi hayat dışı, 11 adedi hayat, 13 adedi hayat ve emeklilik, 1 adedi ise reasürans alanında faaliyet ruhsatına sahiptir. Ayrıca ruhsat sahibi olmakla birlikte faaliyet göstermeyen ya da faaliyeti kamu otoritesi tarafından durdurulmuş olan 4 hayat dışı ve bir hayat sigorta şirketi bulunmaktadır. (Türkiye’de 2009 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2009: xiv).

Türk finans sektörü içinde sigorta sektörünün aktif büyüklüğü açısından payı % 3 civarındadır (Küresel Kriz Yörüngesinden Çıkış - Türkiye Finans Sektörü, 2010: 7). Türk sigortacılık sektörü 2009 yılında hayat dışı dallarda 10.614 Milyon TL ve hayat dalında 1.822 Milyon TL olmak üzere toplam 12.436 Milyon TL brüt prim üretimi gerçekleştirmiştir. (Bkz. Tablo 1) Reasürans yoluyla alınan kısım düşüldüğünde ise direkt prim üretiminin 12.193 Milyon TL’ye ulaştığı hesaplanmaktadır. Hayat dışı branşlarda direkt prim üretimi 10.371 Milyon TL iken, hayat branşında reasürans yoluyla prim üretimi mevcut olmadığından brüt ve direkt prim üretim tutarları arasında fark bulunmamaktadır (Türkiye’de 2009 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2009: 1). İstihdam verilerine bakıldığında, Türkiye’de sigorta sektöründe çalışan kişi sayısı

2009 yılı sonu itibarıyla 15 bin 602 kişiye ulaşmıştır (Türkiye'de 2010 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2009: xv).

Türk sigorta sektörü 2008 ve 2009 yıllarında küresel ekonomik krizin etkisi ile küçülmüştür. Bu dönemde şirketlerin gelirlerinde önemli azalmalar söz konusu olmuş, ancak 2010 yılında Türkiye ekonomisinin küresel kriz sonrası yaşadığı olumlu gelişmeye paralel olarak tekrar reel gelişme göstermiştir. Ekonomide yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen, Türk sigorta sektöründe büyüme % 13,6 ile enflasyonun üzerinde gerçekleşmiştir. Bu rakam azımsanamayacak kadar önemlidir. 2010 yılında özellikle araç satışlarının rekor seviyeye ulaşması yanında, bankacılık sektörünün kredi verme kabiliyetine tekrar kavuşması bu büyümenin gerçekleşmesine katkı sağlamakta öne çıkan nedenler olarak görülebilir (Axa Sigorta Faaliyet Raporu, 2010: 24).

4.2 Dünyada ve Türkiye’de Sigorta Sektöründe Prim Üretimi

Bu başlıkta dünyada ve Türk sigorta sektöründeki prim üretimi, hayat ve hayat dışı alanlar dikkate alınarak incelenmiş, sigorta sektörünün GSYİH içindeki payı, reel prim artışı ve kişi başına düşen prim ele alınmıştır.

Tablo 1’e göre 2006 yılından bu yana dünya sigorta sektörü prim üretimine bakıldığında, 2006 yılında 3,6 trilyon dolar civarında olan prim üretiminin, 2009 yılında yaklaşık 4 trilyon dolara çıktığı görülür. Aynı dönemde Türkiye’de 6,9 milyar dolar olan sigorta prim üretimi, 2009 yılında 8,4 milyar dolara çıkmıştır. Bu yapısı itibarıyla Türk sigorta sektöründeki prim üretimin dünya trendine paralel olarak büyüdüğü, ancak yine de dünyadaki toplam üretim içerisinde çok küçük bir paya sahip olduğu görülür. Buna göre 2006 yılında dünya prim üretiminin % 0,19’unu karşılayan Türkiye, 2009 yılında bu oranı arttırarak payını % 0,21’e çıkarmıştır. GSYİH içindeki paya göre prim üretimi değerlendirildiğinde, dünyadaki prim üretiminin toplam GSYİH içindeki payı % 7-8 civarında seyrederken, Türkiye’de söz konusu oran % 1,2 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Bu veri ışığında Türk sigortacılık sektörünün ülke ekonomisi içindeki ağırlığının dünya verileri ile karşılaştırıldığında çok düşük olduğu ve son 2006 yılından bu yana da kayda değer bir değişim göstermediği anlaşılır. Bu haliyle söz konusu değerlendirme sigorta sektörünün Türkiye ekonomisi için hala “niş” bir pazar olduğu sonucunu ortaya koyar.

Tablo 1: Dünyada ve Türkiye’de Sigorta Sektöründe Prim Üretimi İle İlgili Veriler

PRİM ÜRETİMİ İLE İLGİLİ VERİLERİ	2006	2007	2008	2009
Dünya Prim Üretimi (Milyar \$)	3.674,90	4.127,60	4.269,70	4.067,00
Hayat Dışı	1.549,10	1.685,80	1.779,30	1.735,00
Hayat	2.125,80	2.441,80	2.490,40	2.332,00
Türkiye Prim Üretimi (Milyar \$)	6,9	9,4	7,7	8,4
Hayat Dışı	5,9	8,3	6,7	7,1
Hayat	1	1,1	1	1,2
Türkiye Prim Üretimi (Milyar TL)	9,7	10,9	11,8	12,4
Hayat Dışı	8,3	9,6	10,2	10,6
Hayat	1,4	1,3	1,6	1,8
Dünya’da Türkiye’nin Payı (%)	0,19	0,23	0,18	0,21
Hayat Dışı	0,38	0,5	0,38	0,41
Hayat	0,05	0,05	0,04	0,05
GSYİH İçinde Prim Ür.Payı (%)				
Dünya	7,52	7,49	7,07	6,95
Türkiye	1,28	1,3	1,24	1,3
Reel Prim Artış Oranı (%)				
Hayat Dışı				
Dünya	1,5	0,7	-0,8	-0,1
Türkiye	12,22	6,86	-3,08	-2,6
Hayat				
Dünya	7,7	-2	-3,5	-2
Türkiye	1,68	-11,34	6,81	9,32
Kişi Başına Prim (\$)				
Dünya	555	608	634	590
Türkiye	96	131	106	113

Kaynak: Türkiye’de 2009 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (2009), *Sigorta Denetleme Kurulu*, s. xiv.

Ayrıca 2008 yılında tüm dünyayı etkileyen ekonomik krize bağlı olarak bu süreç içinde Türkiye'deki sigorta prim üretiminin 2007 yılında 9,4 milyar dolardan 2008 yılında 7,7 milyar dolara düşmesi dikkat çekicidir. Kriz etkilerinin daha da azaldığı ileriki dönemde ise mevcut veri 8,4 milyar dolara çıkarak sigorta sektöründeki kriz sonrası toparlanmayı işaret etmektedir.

Dünya sigorta sektöründe 2006 yılında hayat dışı branşlarda reel olarak prim artış oranı % 1,5 düzeyindeyken, 2008 ve 2009 yıllarında küresel krizin etkisi ile % - 0,80 ve % - 0,10 düzeyinde seyretmiş, bir diğer ifade ile küçülme gerçekleşmiştir. Dünyadaki harekete paralel bir şekilde Türkiye'de de hayat dışı branşlarda 2006 yılında % 12,22'lik reel prim artış oranı gerçekleşmiş olup 2008 ve 2009 yıllarında ise % - 3,08 ve % - 2,0 düzeyinde negatif reel büyüme gerçekleşmiştir. Hayat branşında ise dünya sigorta sektöründe 2008 ve 2009 yıllarında negatif büyüme söz konusuyken, Türk sigorta sektöründe aynı yıllarda sırasıyla % 6,81 ve % 9,32 düzeyinde reel prim artışı yaşanmıştır. Hayat branşı ürünleri genellikle geleceği güvence altına almak amacıyla tercih edilen ürünler olduğu için kriz döneminde Türkiye'de pozitif büyüme gerçekleşmiştir. Dünyada ise özellikle ABD ve İngiltere'deki prim üretimindeki düşüşler, hayat branşının küçülmesine neden olmuştur.

Kişi başına düşen prim üretimi ise tüm dünyada 2006 yılında 555 dolarken, 2007 ve 2008 yıllarında artış göstermiş, 2009 yılında ise krizin etkisi ile bir miktar azalarak 590 dolar civarında gerçekleşmiştir. Türkiye'de ise 2006 yılında 96 dolar civarında olan kişi başına düşen prim üretimi, 2007 yılında 131 dolara yükselmiş olup, 2008 yılında 106 dolara gerilemiştir. 2009 yılında ise Türkiye'de kişi başına düşen prim üretimi 113 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Kişi başına düşen prim üretimi gelişmiş ülkelerde 3.405 dolar iken, gelişmekte olan ülkelerde 83 dolarda kalmaktadır. Kişi başına düşen primler Amerika'da 1.470 dolar, Avrupa Birliği'nde ise 2.774 dolar olup, Afrika'da sadece 49 dolardır (<http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/2009-yili-dunya-sigorta-sektoru-verileri>, 2009: 1).

2009 yılı sonu itibarıyla dünyada toplam prim büyüklüğü küresel krizin de etkisiyle reel bazda % 1,1 azalarak 4.07 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Toplam prim üretiminin 3.5 trilyon dolarlık kısmı gelişmiş ülkelerde yaratılırken, sigorta bilincinin tam olarak yerleşmediği gelişmekte

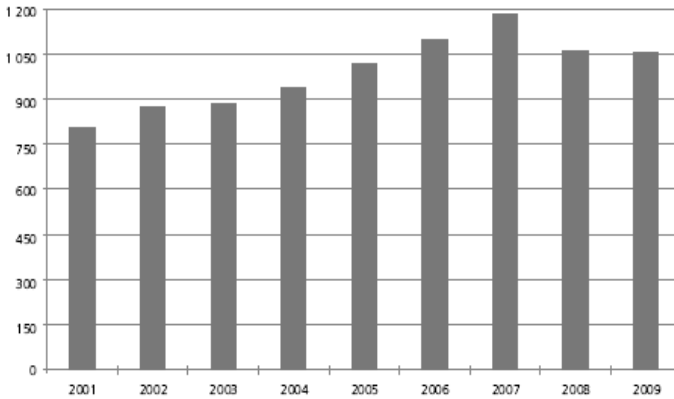
olan ÷lkelerde bu miktar 507 milyar dolarla sınırlı kalmıştır. Ancak, primler bir önceki yıla göre gelişmiş ÷lkelerde % 1,8 azalırken, gelişmekte olan ÷lkelerde % 3,5 oranında artmıştır. Gelişmekte olan ÷lkeler içinde yer alan Amerika kıtasında reel primler bir önceki yıla göre % 6,1 azalırken, Avrupa'da % 1,8 oranında artmıştır. Asya'da % 2,8 oranında artış gör÷lmüş, Avustralya'da % 9,6 oranında bir azalma meydana gelmiştir (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, <http://www.trsb.org.tr/sayfa/2009-yili-dunya-sigorta-sektoru-verileri>, 2009: 1).

Toplam prim üretimi 2009 yılında, bir önceki yıla göre gerilemekle birlikte dünya prim üretiminin yaklaşık % 40'ını Avrupa, % 33 Amerika ve % 24'ünü Asya kıtaları gerçekleştirmektedir.

4.3 AB ÷lkelerinden Türk Sigorta Sektörüne Yönelik Yabancı Sermaye GiriŐi

Avrupa'da sigorta sektörü ve prim üretimi yıllar itibariyle gelişim göstermiştir. Prim büyüklüğü açısından Avrupa sigorta piyasasının 2009 yılını ekonomik kriz yılı olan 2008 yılına göre daha iyi geçirdiği söylenebilir. Toplam prim üretiminin, % 60'ından fazlasını oluşturan hayat sigortaları küresel kriz sonrası % 2,9 oranında artmıştır (2009 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası, 2009: 2)

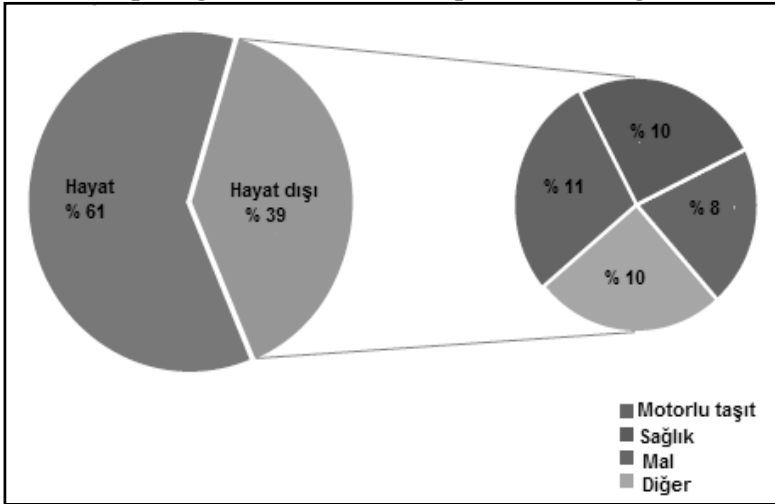
Grafik 1: Yıllar İtibariyle Avrupa Sigorta Sektöründe Toplam Prim Üretimi (Milyar Euro)

Kaynak: 2009 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası (2011), *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği*, s. 2.

Avrupa sigorta sektöründe toplam prim üretiminin % 39'unu da hayat dışı branş alır. Hayat dışı branşta motorlu taşıt sigortası en büyük pazar payına sahipken, onu sırasıyla; sağlık (kaza hariç) sigortası ve mal sigortası takip eder. Hayat-dışı branşta görülen bu dağılım, küresel kriz öncesi ve sonrası aynı düzeyde kalmıştır (2009 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası, 2009: 3).

Grafik 2: Avrupa Sigorta Sektöründe Toplam Prim Dağılımı – 2009

Kaynak: 2009 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası (2011), *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği*, s. 3.

1990-2000 yılları arasında Türk sigorta sektöründe yabancı sermaye payı % 50'ler civarında olmakla birlikte, sektöre % 100 ve % 100'e yakın paylı yabancı sermaye girişleri Tablo 2'den de görüleceği üzere 2000 yılından itibaren hızlanmıştır. Ancak en fazla yabancı sermaye girişinin 2008 yılı itibariyle arttığı ifade edilebilir. Türk sigorta sektörünün yüksek potansiyeli özellikle Avrupa Birliği üyesi ülkelerin büyük sigorta gruplarının yoğun ilgisini çekmiştir. 2000 senesinde % 100 yabancı sermayeli şirket sayısı 2 iken, 2010 yılında 20'ye ulaşmıştır. Bunun yanında sermayesi % 90'ın altındaki şirket sayısı 2000 yılında 2 iken, 2010 yılında 14'e yükselmiş, daha düşük yabancı sermayeli şirketlerin sayısı ise az sayıda kalmış ve çok fazla değişmemiştir. 2010 yılındaki son verilere göre sektörde faaliyet gösteren 63 şirketin 44'ü yabancı ortaklı olup sadece 19 tanesi % 100 yerel sermayelidir. Bu durum, Türk sigorta sektöründe yabancı sermaye payının

son yıllarda ne kadar yoğunlaŐtıđının bir göstergesidir. Türk sigorta sektörüne yönelen yabancı sermayenin tamamına yakını da AB lkelerinden gerçeklemiŐtir.

Tablo 2: Türk Sigorta Sektöründe Yabancı Ortak Payı

Yıl	Şirket Sayısı	Yabancı Ortaklı Şirket Sayısı	Yabancı Ortak Payı					Yabancı Sermaye Payı >%50
			100 %	%90- %100	%51- %90	%20- %50	%20 <	
1990	46	22						17
1991	50	23						17
1992	54	24						15
1993	57	21						13
1994	55	20						12
1995	59	23						13
1996	55	20						11
1997	58	18						10
1998	62	18						8
1999	61	16						6
2000	62	17	2	2	2	5	6	6
2001	59	15	2	4	2	4	3	8
2002	58	14	2	4	2	3	3	8
2003	57	14	2	3	1	4	4	6
2004	58	16	2	3	2	4	5	7
2005	53	20	2	5	2	6	5	9
2006	53	24	5	4	6	8	1	15
2007	61	32	7	5	10	9	1	22
2008	62	41	16	11	7	6	1	34
2009	62	43	18	12	5	7	1	35
2010	63	44	20	14	3	5	2	37

Kaynak: Türkiye'de 2010 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (2010), *Sigorta Denetleme Kurulu*.

Tablo 3'te Türk sigorta sektöründe yer alan yabancı sermayeli şirketler; sermaye payları, sektördeki pazar payı, prim tutarı ve hakim ortağın payı şeklinde görülmektedir. Tablo 3'e göre Türk sigorta sektöründe yabancı sermaye payı açısından ağırlıklı olarak Avrupa menşeli şirketler yer alır. AB ülkelerinin sigorta sektöründeki pazar payı özellikle 2008 yılından sonra yabancı sermaye girişlerinin de artışıyla % 60,6 düzeyine ulaşmıştır. Sektörde AB ülkeleri menşeli şirketlerin sektörde yarattığı prim tutarı ise 8,5 milyar TL tutarındadır. Türk sigorta sektöründe 2010 yılı itibarıyla yaratılan toplam prim tutarının 14,1 milyar TL olduğu düşünülürse, AB menşeli sigorta şirketlerinin prim üretiminde yaklaşık % 60 payı olduğu görülür (Türkiye'de 2010 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor, 2010: xiv). Bu pay sigorta sektörünün fon yaratma fonksiyonu açısından ele alındığında sektör açısından önem arz etmektedir. Ayrıca AB dışında; Japonya, İsviçre, ABD, BAE, Dubai ve İsrail gibi farklı ülkelerin sigorta şirketleri de Türk sigorta sektöründe faaliyet gösterir.

Tablo 3: Türk Sigorta Sektöründe Yer Alan Yabancı Ortaklı Şirketler (2010)

Şirket Adı	Ülke	Sermaye Tutarı	Hakim Ortağın Payı	Sermayede Yabancı Payı	Prim Tutarı	Sektör Pazar Payı
		(1000 TL)	(%)	(%)	(1000 TL)	(%)
Ab Ülkeleri						
Ace	İngiltere	14.740	100	100	21.982	0,16
Atradius	Hollanda	13.800	100	100	5.098	0,04
Cardif	Fransa	10.300	100	100	15.993	0,11
Coface	Fransa	18.400	100	100	17.991	0,13
Euler Hermes	Almanya	5.500	100	100	0	0
Hdi	Almanya	211.403	100	100	223.628	1,58
Civ Hayat	Almanya	23.790	100	100	25.628	0,18
Aegon E/H	Hollanda	133.000	100	100	14.349	0,1
Ergo E/H	Almanya	60.000	100	100	26.064	0,18
Ing Emeklilik	Hollanda	45.000	100	100	20.287	0,14
Ergo	Almanya	144.600	100	100	693.651	4,91
Fortis E/H	Belçika	180.600	100	100	19.617	0,14
Cardif Hayat	Fransa	13.147	100	100	36.752	0,26
Generali	İtalya	26.300	99,77	100	85.236	0,6
Axa H/E	Fransa	31.265	100	100	56.648	0,4
Allianz H/E	Almanya	20.000	86	99,88	74.851	0,53

Finans E/H	Yunanistan	40.000	100	99,8	85.491	0,61
Deniz E/H	Belçika	24.500	99,86	99,56	72.438	0,51
Mapfre Genel	İspanya	350.000	99,75	99,49	411.788	2,91
Mapfre Genel Yasam	İspanya	32.000	99,5	99,25	157.898	1,12
Groupama	Fransa	154.646	69,16	98,81	693.874	4,91
Aviva	İngiltere	75.000	98,66	98,66	281.815	1,99
Magdeburger	Almanya	1.600	80	95,32	178	0
Allianz	Almanya	200.000	84,18	94,24	995.784	7,05
Groupama Emeklilik	Fransa	54.875	43,51	90,37	51.623	0,37
Eureko	Hollanda	60.000	80	84,17	618.403	4,38
Axa	Fransa	364.000	72,59	72,7	1.518.548	10,75
Ray	Avusturya	137.070	84,26	71	252.374	1,79
Avivasa E/H	Türkiye/ İngiltere	35.779	49,83	49,83	155.314	1,1
Gunes	Türkiye	150.000	34,22	30	737.368	5,22
Yapi Kredi	Türkiye	80.000	53,1	27,28	758.182	5,37
Yapi Kredi Emeklilik	Türkiye	58.000	99,93	27,29	109.957	0,78
Garanti E/H	Türkiye	50.000	84,91	15,07	234.160	1,66
Vakif Emeklilik	Türkiye	26.500	53,9	11,1	92.991	0,66
Toplam		2.845.815			8.565.964	60,62
Diğer Ülkeler						
Sompo Japan	Japonya	40.000	90,01	100	318.585	2,25
Zurich	İsviçre	83.500	100	100	231.227	1,64
Chartis	Abd	43.566	100	100	173.585	1,23
Neova	Bae	40.000	53	100	61.982	0,44
New Life	İsviçre	18.463	100	100	3.360	0,02
American Life	Abd	10.000	99,69	99,92	76.597	0,54
Dubai Group	Dubai	65.000	98,47	98,49	128.022	0,91
Liberty	Abd	189.000	98,94	97,9	59.785	0,42
Turk Nippon	İsrail	38.710	97,08	97,08	21.298	0,15
Acibadem	Abd	71.500	50	50	135.205	0,96
Toplam		599.739			1.209.645	8,56
Genel Toplam		3.445.554			9.775.609	69

Kaynak: Türkiye'de 2010 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (2010), *Sigorta Denetleme Kurulu*.

Tablo 4’te ülkeler bazında AB’den Türk sigorta sektörüne yabancı sermaye girişleri incelendiğinde toplam sermaye tutarının 2,4 milyar TL olduğu görülür. Toplam sermaye tutarı içinde en büyük payı % 27,7 ile Almanya alır. Almanya’yı sırasıyla Fransa, İspanya, Hollanda, Belçika ve Avusturya izler. İngiltere ve İtalya’nın payı ise diğer AB ülkelerine kıyasla oldukça düşük olup % 4 seviyelerinin altındadır. Genel dağılım incelendiğinde AB’den gelen toplam yabancı sermayenin yaklaşık %50’sinin Almanya ve Fransa’dan olması dikkat çekicidir. Bu noktada Türk sigorta sektörünün, Alman ve Fransız sigorta sektörüne benzerliği ve Türkiye ile söz konusu ülkeler arasındaki ekonomik ve ticari işbirliğinin fazlalığı bu ülkelerden sektöre olan ilgiyi arttırmaktadır.

Tablo 4: Ülkeler Bazında AB’den Türk Sigorta Sektörüne Yabancı Sermaye Girişleri (2010)

ÜLKE	SERMAYE TUTARI (1000 TL)	(%)
Almanya	666.893	27,7
Fransa	646.633	26,9
İspanya	382.000	15,9
Hollanda	251.800	10,5
Belçika	205.100	8,5
Avusturya	137.070	5,7
İngiltere	89.740	3,7
İtalya	26.300	1,1
Toplam	2.405.536,00	100

Kaynak: Türkiye’de 2010 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (2010), *Sigorta Denetleme Kurulu* verilerinden tarafımızca derlenmiştir.

5. Yabancı Sermayenin Sektöre Yönelik Muhtemel Etkileri

Türk sigorta sektörüne yabancı sigorta şirketleri tarafından Tablo 3’te de görüldüğü gibi son yıllarda yoğun bir ilgi söz konusudur. Bu ilginin nedeni sigorta sektörünün gelecekteki büyüme ve aynı zamanda karlılık potansiyeline sahip olması söylenebilir. Avrupa piyasasında sigorta sektörünün doymuş olması, ayrıca Türk sigorta sektöründe gelecekte gerçekleşmesi beklenen ciro ve karlılığın yüksek olması nedeniyle yabancı sermaye ilgisinin artmaya devam edeceği öngörülebilir.

Türk sigorta sektöründe üretilen toplam prim üretiminin GSMH’ye oranı ülkemizde ortalama % 1-1,5’ler civarındayken, bu oran AB ülkeleri ile gelişmiş pek çok ülkede % 5-10 seviyesinde seyretmektedir. Diğer bir ifadeyle Türkiye’deki sigorta sektörü büyüme potansiyeli olan niş bir pazar konumunda olup yabancı sermayenin ilgisini çekmektedir. Türk sigorta sektörü, bilanço büyüklüğü açısından hala beklenen seviyenin altında olmasına rağmen gelecekte önemli oranda büyüme potansiyeli taşır.

Türkiye, AB sigorta sektörüne uyum sürecinde genç nüfus yapısı, kişi başına düşen gelirdeki artış, globalleşen finans sektörüne artan yabancı ilgisi, Türk sigorta sektöründeki düşük penetrasyon seviyesi ve yeni sunulan sigorta ürünleri ile büyüme potansiyelini ortaya koyar. Bunun yanı sıra, Haziran 2007’de yürürlüğe giren yeni sigortacılık kanunu ile birlikte şirketlerin mali bünyeleri güçlenmiş, anlaşmazlıklar daha hızlı çözüme kavuşturularak sektörün genişlemesinde esneklik ve güvenlik sağlanmıştır. Sektörde yabancı payının artmasının ürün çeşitliliğini, kurumsal gelişimi ve rekabeti geliştireceği, şirketlerin mali imkanlarının artması ile sektörün daha da hızlı büyümesine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Türk sigorta sektörüne yönelen yabancı sermayenin muhtemel etkileri teorik alt yapıya dayanarak olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirilebilir. Türk sigorta sektörüne yönelen yabancı sermaye olumlu yönleri öncelikli olarak ele alındığında, söz konusu sektörde yaşanan kaynak kıtlığına çare olacak nitelikte ek finansman imkanı sağlaması önemlidir. Uluslararası rekabet gücüne sahip yabancı sermaye, sektörde gerek ürün çeşitliliği, gerekse de diğer hizmetleri genele yayarak, sektöre olan penetrasyonu fazlaştırmakta ve böylece dolaylı olarak sektördeki birikimleri arttırmaktadır. Artan birikimlerle birlikte sektördeki yatırımlar da fazlalaşabilir. Bu yatırımlar; ürün çeşitliliği ve hizmet kalitesini artırma şeklinde gerçekleşebileceği gibi, sigorta şirketlerinin aktif kalitelerini

arttırması şeklinde de görülebilir. Sektörün büyümesi ile beraber artan iş gücü ihtiyacı da sektörel istihdama olumlu yönde katkı sağlayarak, yeni iş imkanları yaratır. Ayrıca yabancı sermaye ile birlikte gelen nitelikli ve uzman iş gücü, sahip olduğu bilgi birikimini sektör çalışanlarına aktararak sektördeki teknoloji ve yönetim bilgisini arttırması söz konusu olabilir. Bu noktada lisans anlaşmaları, teknik yayınlar, eğitimler ve farklı iletişim kanalları ile teknoloji transferi gerçekleştirilerek ve teknolojik yenilikler hakim şirketler tarafından sigorta sektörüne kazandırılabilir. Yabancı sigorta şirketlerinin kredibilitelerinin yüksekliği ve teminat verme gücünün fazlalığı nedeniyle ülkeye giren yabancı sermaye dış ticareti de kolaylaştırarak dış ticaret hacmini arttırıcı bir etki yaratabilir. Böylelikle ödemeler dengesi üzerinde olumlu bir etki yaratması beklenebilir. Sigorta sektörüne yönelen yabancı sermaye, gösterdiği verimli ve etkin faaliyetlerle ülkede vergi gelirlerini de arttırabilir.

Türk sigorta sektörüne yönelen yabancı sermaye olumsuz bazı etkilere de neden olabilir. Özellikle sigorta sektörüne giren yabancı sermaye, şirketlerin bazı haklarının yabancılara devredilmesini gerektirebilir. Bu durum, sigorta şirketlerinin bağımsızlıklarını kaybetmelerine neden olarak denetimin ve yönetimin yabancı şirketlerin eline teslim edilmesine neden olabilir. Ayrıca ölçek ekonomisi avantajına sahip olan yabancı sermaye, rekabet gücünü elinde bulundurarak Türkiye'deki yerel sigorta şirketlerini sektör dışı bırakabilir. Stratejik önem arz eden sigorta sektöründe hakimiyetin yabancı şirketlerin eline geçmesi, yurt dışına kaynak transferi ve teminatların ödenmemesi riskini de taşır. Diğer bir ifade ile dış bağımlılığa neden olan yabancı sermaye kar transferi de gerçekleştirilerek ülkede kalması gereken katma değer in yurt dışına çıkmasına neden olabilir. Söz konusu olumsuzluklara rağmen sigorta sektörüne yönelen yabancı sermayenin tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de optimum düzeyde sağlanması, yabancı sermayenin olumlu etkilerini arttırıcı bir rol oynayabilir.

6. Sonuç

Temelde transfer yoluyla riskin dağıtılması ve mevcut olabilecek kayıpların karşılanması olarak tanımlanan sigortacılık hizmeti, ülkeler arası ticaretin gelişmesi, kaynak transferi ve finansal sisteme dayalı risklerin de bu gelişimle beraber artması sebebiyle giderek önem kazanmıştır. Ayrıca son yıllarda hızlanan küreselleşme hareketleri ile birlikte önemi giderek

artan sigorta sektöru, gelişimini sürdürebilmek adına her geçen gün yabancı sermayeye ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Yabancı sermaye niteliği ve niceliği itibariyle ölkelere sağladığı ek finansman imkânları, sermaye birikiminin artırması, verimliliği ve karlılığı yükseltmesi, istihdam olanakları yaratması, ödemeler dengesine etkisi, vergi gelirlerini arttırması, yeni teknolojik yatırımlar, bilgi aktarımı, yönetim faaliyetlerini geliőtirmesi ve rekabeti arttırması nedeniyle birçok sektörün yanı sıra sigorta sektörünü de doğrudan etkilemektedir. Sigorta sektöründe görölen birleşme ve devralmalar ile sektörün prim üretim hacmi ve hizmet çeşitliliği de hızla artmaktadır.

Türk sigorta sektörü de hızla gelişen ve potansiyeli yüksek bir sektör olup yabancı sermayenin ilgisine açık bir durumdadır. Bu potansiyelinin yanında sektördeki kaynak eksikliği özellikle yerel şirketlerin yabancı sermayeye olan ilgisini de arttırmaktadır. Bu noktada satın alma ve birleşme yoluyla 2000’li yıllardan sonra ivme kazanan yabancı sermaye hareketleri, ortaya koyduğu bir takım olumlu ve olumsuz etkileri itibariyle de Türk sigorta sektörü açısından önem arz etmektedir. Son yıllarda Türk sigorta sektörüne yönelen yabancı sermaye, ağırlıklı olarak AB ölkelerinden gerçekleşmektedir. Gerek ticari gerekse de ekonomik ilişkilerin fazlalığı itibariyle Almanya ve Fransa’nın Türk sigorta sektörüne yönelik sermaye akışındaki rolü büyüktür.

Kaynakça:

- Aktürk, L., N., Tüylüoğlu, Ş. *Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarını Çekme Çabalarının Kurumsallaşması: Yatırım Promosyon Ajansları*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.2, S.3, ss. 85-105.
- Arıkan, Deniz (2006). *Türkiye'deki Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları*. İstanbul. 2006.
- Axa Sigorta Faaliyet Raporu (2010). *Axa Sigorta A.Ş.* İstanbul.
- Demircan, Hayrettin (2003). *Dünya'da ve Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları ve Stratejileri*. Ankara:Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü Araştırma ve İnceleme Dizisi.
- Erçakar, M. Emin, Karagöl, Erdal Tanas (2011). *Türkiye'de Yabancı Yatırımlar*. İstanbul: SETAV.
- Fatemi, Nasrullah F., Williams, Geil W. (1975). *Multinational Corporations*. New York:Barnes and Company.
- Göz, Devlet (2009). *Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Türkiye*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana:Çukurova Üniversitesi.
- Görmezöz, Kızbes Kılıç (2007) *Türkiye'ye Doğrudan Gelen Yabancı Sermaye Yatırımlarının İstihdam Üzerindeki Etkileri*. TC. Çalışma Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Gözlemen, Emre. *Türk Sigorta Sektöründe Doğrudan/Dolaylı Yabancı Yatırımlar*. İstanbul:Yapı kredi Sigorta Raporu.
- Güvel, Enver Alper, Güvel, Afıtap Öndas (2008). *Sigortacılık*. Ankara:Seçkin Yayıncılık.
- Hamitoğulları, Beşir (1974). *Teknoloji Transferinin Teorik Bazı Sorunları, Teknoloji Transferi Sorunu ve Türkiye*. İstanbul: Türkiye Ekonomik Kurumu Yayınları.
- IFC & FIAS (1997). *Foreign Direct Investment: Lessons of Experience*. Washington: World Bank.
- Karlık, Rıdvan (2001). *Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımlarının Ekonomik Büyümeye Katkısı*. Ankara: TCMB Yayınları.
- Karlık, Rıdvan (1983). *Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımları*. İstanbul: İTO Yayınları.
- Kaymak, Hasan. Yabancı Doğrudan Yatırımları Arttırmak İçin Teşvikler Gerekli ve/veya Yeterli Mi?. *Maliye Dergisi*, Sayı: 149. ss. 74-104.
- Kula, Ferit (2003). Uluslar arası Sermaye Hareketlerinin Etkinliği: Türkiye üzerine Gözlemler. *Cumhuriyet Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*. Cilt:4. Sayı:2. ss. 141-154.

- Küresel Kriz Yörüngesinden Çıkış - Türkiye Finans Sektörü (2010). *Deloitte Türkiye*. İstanbul.
- Seyidoğlu, Halil (2001). *Uluslararası İktisat, Teori, Politika ve Uygulama*. İstanbul: Güzem Yayınları.
- Sornarajah, M. (2010). *The International Law on Foreign Investment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tuncer, Baran (1968). *Türkiye’de Yabancı Sermaye Sorunları*. S.B.F. Yayınları.
- Turaboğlu, Turgut Tuğrul (2008). ‘Türk Sigorta Sektörüne Yapılan Yabancı Sermaye Yatırımlarının Sebepleri ve Sektöre Etkileri’. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul:Marmara Üniversitesi.
- Türkiye’de 2009 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (2009), *Sigorta Denetleme Kurulu*, Ankara.
- Türkiye’de 2010 Yılı Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor (2010), *Sigorta Denetleme Kurulu*, Ankara.
- Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği. <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/2009-yili-dunya-sigorta-sektoru-verileri> (2009). Erişim: 23 Haziran 2011
- Türkmen, Sibel Yılmaz (2006). ‘Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları ve Türkiye Açısından Bir Değerlendirme’. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul:Marmara Üniversitesi.
- Uras, T. Güngör (1979). *Türkiye’de Yabancı Sermaye Yatırımları*. İstanbul: İktisadi Yayınlar Ltd.
- Zengin, A. B. Erdal (2003). Türkiye Ekonomisi Açısından Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarına İlişkin Bir Değerlendirme. *İktisat İşletme ve Finans Dergisi*, Cilt:18, Sayı:203, ss. 52-68.
- 2009 Yılında Rakamlarla Avrupa Sigorta Piyasası (2011). *Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği*. İstanbul.

